

3960

БІБЛІОТЕКА

ГО ТОВ. ІМ. ШЕВЧЕНКА
у Львові.

46727/8

Бібліотека

Львів. УРСР

БІБЛІОТЕКА
НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА
імені
ШЕВЧЕНКА
У ЛЬВОВІ.

Ч. —

~~46727/8~~

493 10 37398
ПРО УКРАЇНСЬКІ ПОВСТАННЯ.

~~46725~~
М. ІРЧАН.

У. С. С.

Львів. Бібліотека
АН. УРСР

МАХНО

МАХНІВЦІ

Вражіння очевидця.

ВИДАННЯ „СТРІЛЬЦЯ“
ОРГАНУ ГАЛИЦЬКОЇ АРМІЇ.
КАМІНЕЦЬ.

1919.

Львів. Бібліотека

T3(29K/7189-493

T3(2)41247,493

ЛВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА
АН УРСР
№ 48.511

~~БІБЛІОТЕКА
НАУК.ТОВ.ИМ.ШЕВЧЕНКА
ЛВОВІ~~

~~2262~~

ЦІНА 10 ГРИВЕНЬ.

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА
~~2587~~

~~37398~~

493
Ніч 13. вересня 1919 року. Місяць своїм сяйвом облив степ як море широкий, як небо безкрай. Ніде ні деревинки, ні ліса. Тільки коні збіжа чорніють по полі, як стежі, що ждуть мовчазно верога. Широкою стеговою дорогою посувається повільно військо. Це Усусуси. Ідуть на Умань. Попереду кіннота зі своїм славним ком. Льоньом. За нею піхота в сотниках Московським, а за ними тяжкі пушки та довгі обози. Доходила північ. Похід припинув. Перед містом, що заховалося перед степом в балці. Кіннота поїхала на розвідку. Місто вимерло ніби зачароване. Ніде живої душі, ніде премінчика свігла. Якось дивно в ньому. Довгі, дивоглядні тіні, що падають при світлі місяця від дерев та домів, пригадують страшний

великанів або костисті примари з казок.

На передмістях того міста розташувалася армія Махна. Мимовільно кождий пригадувався на цю вістку. Про Махнівців знаємо з часописів. Вони люди страшні, безпощадні. Саме нам довелося стрінутися тепер з ними. І Усусуси тихцем наближались до них...

На другий день Махнівці перші прийшли до нас. Було їх кількох. Ми дивилися на них, як на людей з другого світа. Їх обличчя чорні в очах вогонь, на голові буйне волосся. Одягнені різномородно. З нами воювати не думають. Воюють тільки з Денікінцями, або як вони їх називають: „кадетами“. Довго розказували нам про свої переживання, про своє життя й армію. Задіявлений тим, спитав я одного значнішого Махнівця, чи не мігби я відвідати їх штаб — як письменник, що шукає вражінь. Він згодився і сказав, що прийде по мене.

Від того дня ждав я нетерпеливо і діждатися не міг. Аж в суботу 20. вересня 1919. з'явився очиданий повстанець і заявив мені, що він готовий до відїзду. Я був радий. Та небаром, признаюся, радість моя перемінилася в нервовий острах. Легендарні оповідання про Махнівців, як страшних і безнощадних людей пригадалися мені... Та не було ради. Я узброївся, накинув плащ і сів з повстанцем на повозку. В наших ногах лежав легкий американський скоростріл, готовий до стріляння. Здорові прудкі коні гнали як вихор широким степом, по якому дув осінний вітер. Курява дусила нас і сліпила очі. Говорити було неможливо. Я вспів тільки ще раз підчеркнути, що їду до їх штабу як письменник-літописець, щоби зібрати матеріяли до історії. Ми оминали села і гналися далше. Перед нами було 25 верств дороги. Кождої хвилі могли ми стрінутися з денікінськими стежами, бо терен

цей був вже за нашим правильним фронтом. Мій товариш присадкуватий, з ясними кучерями і строгим обличчям, в рудій шапці з синім дном та в чорнім жупані і шараварах, сидів мовчки біля мене. Раз тільки витягнув ізза червоного пояса пістоль і оглянув старанно. За дві години ми вїхали в село Т., де стояв їх штаб. Обличчя моє облите потом і замазане порохом виглядало тепер так, як в мого товариша кожного дня.

Перед хатами крутилися селяне та бавилися діти. Махнівців я не бачив. Аж біля одної хати доглянув я кількох людей у військовім одінню. Стояли біля воріт і гуторили. В чорних сэрочках, з відкритими грудьми. До хати прямувало багато дротів. Це телефонічна осередня їх штабу. Повозка задержалася перед школою. Мій товариш схватився жваво, я за ним. Ми увійшли в простору салью. В салі на лавках та столиках сиділо кілька-

десять людей. Деякі з них поспі-
ливали голови руками. В інших
спочивав вказуючий палець на чо-
ді. Ще інші сиділи зігнені в двоє
і мовчали. У всіх обличчя строгі.
На нас ніхто не звернув ува-
ги. Аж мій товариш своїм ду-
жим голосом представив мене:
„Цей хлопець цікавиться істо-
рією! Приїхав до нас, поглянути на
наше життя“. По цій рекомендації
я поклонився. Всі відповіли на мій
поклін. А я йшов до кожного і по-
давав руку. Її стискали кремезні,
чорні руки повстанців, часом без
кількох пальців, часом волохаті.
Щось дивного овіяло мене. Вида-
лося мені що я забрив у якесь під-
земелля і потрапив в зачарований край.
Переді мною сиділи грізні постаті
в чорних, сивих та червоних шап-
ках, з розкутовченим волоссям,
темними обличчями, розхрістаним
одінням...

Р — Щоб добре пізнати нас — по-
чав хтось з кута здоровим голосом

— то треба, щоб ви товаришу по-жили між нами довший час...

— О так! Це щось чудового, чудового! — прошебетав жіночий голос біля стола.

— Я хотівби тільки пізнати вашу організацію та записати вашу історію (відповів я здається дрозжачим голосом). Від початку війни займаюся цим.

— Річ гарна, почав оден з них леманною українською мовою. Запишіть точно це, що бачите, щоб історія не говорила про нас як про бандитів. Ми боремося за Україну, а не за нікого іншого. — А ви Галичани воювали в Ляхах? — спитав високий, здоровий селяд, з довгими ясними вусами.

Я коротко переказав нашу війну в Галичині.

— Нічого злого — відповів той самий. Як проженемо з України кадотів, то відемо й на Поляків. Я сам Поляк, з царства поль-

ського... (Читач може собі представити моє зливування).

Псчалася балачка. Про сучасне воєнне положення, про політичне становище України, про Галичину, про галицьку армію. Особливо гарно висказувалися Махнівці про Усусувів, яких знали ще з тамтого року з Олександрівська та Єдисавету. На жаль, самого „батька Махна“ не було. Виїхав на фронт. Мій товариш подорожі повів мене в другу кімнату і почав розказувати історію Махнівщини, яку в скороченні тут подаю:

Група Махна ще від осені 1918 р. оперує на Правобережжі. В 1917 р. підчас революції повернувся з каторги Нестор Іванович Махно в рідне село Гуляйполе Олександрівського повіту і тут зараз заснував партію „анархістів“. Членів в партії було трийцять. Самого Махна, що був засланий за політичний злочин як гімназіст 6 класи на каторгу, зробило девять-

літне каторжне життя анархістом. Він постановив нищити і непризнавати ніколи ніякого правительства, що диктує народові свою волю. Народ повинен правити сам собою через вибраних до цього людей. Партія гуляйпільських „анархістів“ працювала аж до приходу Німців на Україну досить явно, та тепер мусила уже ховатися. Річ ясна, що не були це ніякі анархісти. Махно сам виїхав з малим відділом через Таганріг і Ростів на Царицинський фронт, щоби битися з більшовиками. Та тут московські монархісти хотіли його арештувати як анархіста, тому він повернувся з товаришами у рідні сторони і оселився в Дібровським лісі біля села Більшої Михайлівки в Олександр. повіті. З цього ліса нападав Махно на німецькі відділи і роззброював їх. Вістка про ці напади рознеслася по всій губернії і в Дібровський ліс подались ватагами всякі незадоволені та покривдані люде. Махно розпоряд-

жав покинуто відділом, що складався з 200 озброєних повстанців. Німці кілька разів атакували Махна, але все безуспішно. В лісі, що займає 2000 десятин, Махнівці знали кожну стежечку, нападали їх, відбирали зброю і вирізували. Ватага Махна зростала з кожним днем. В останніх днях жовтня 1918 р. Махнівці очистили від Німців весь Олександрівський повіт і частину Маріюпільського, причім здобули від них кілька гармат і скорострілів. Рівних відвагою у ватазі було двох: Махно і Щусь. Повстанці вибрали своїм вождом Махна, тому що був більше освічений чим Щусь. 19 лютого (ст. ст.) 1919 р. м. Олександрівськ заняли московські більшовики і зараз же скликали селянсько-робітничий зїзд. „Гуляйпільська анархія“ (як називали тоді Махнівський рух) почала працювати. Вислідом цієї праці була рішуча постановою селян і робітників, які на зїзді не признали більшовицької

влади, тільки опираючись на військах повстанців, опнували „Виконавчий повітовий комітет селянсько-робітничих рад“, себто рід свого правительства. Більшовики були безраді. Накидали на них добровольці і в нутрі краю мали збунтовану масу. Спершу старалися при допомогі своїх агітаторів розложити повстанську армію, що числила годі 30 тисяч штиків! Та повстанці вилапують більшовицьких агітаторів і вбивають, або найрадше кидають з височезного мосту на Кичкасі в Дніпро. Рівночасно повстанці б'ються з добровольцями, а також виступили збройно проти військ Директорії тому, що земельний закон Директорії дозволяв набувати селянам найвище 40 десятин землі за викупом. Махнівці стоять на становищі, що вся земля поміщиків переходить даром на власність селян. В двох битвах під Синельниковом і Катеринославом розбили вони війська Директорії, а самі по-

далися всею силою проти добровольців. За цей час в с. Гуляйполі відбулися три прифронтіві військові зїзди, які ухвалили відділитися зовсім від московського диктаторства. Більшовицьке правительство 16. 9. ц. р. оголосило Махна поза законом і візвало, щоб військо його здалося зі всім майном їм. Тоді Махно зложив командування, а за ним 20 тисяч повстанців розійшлося по селах, решта перейшла до більшовиків. Сам Махно заховався в економії Вельмаса біля Олександрівська.

Довго не скучав. По кількох тижнях скликає „братів“, відправляється між більшовицькі частини в с. Томаківку і перегягає їх на свою сторону (це були ті частини, що підчас розлому махн. армії перейшли були до більшовиків). Спершу задумують Махнівці окопатися на Хортиці і навіть розпочали були вже роботу, але вкінці покидають цю думку, оставляють у Великій Лузі та на Хортиці одну свою ча-

стину, а самі подаються проти більшовиків. Більшовики покидають фронт проти добровольців і йдуть за ними. Біля ст. Сохвіївки прийшло до бою, в якому Махнівці розгромили більшовиків. На 5 годин захоплюють м. Єлисавет, вибивають більш. залогу, набирають дуніці і в с. Компаніївці лучаться з військами отамана Григоріїва проти більшовиків. Григоріїв людина освічена, хоробра і добре вишколена у военній штуці. Його обов'язали тягнути води, а навіть сам він їздив ними. Григоріївці це були добрі козакки, переважно паціонально свідомі Українці, старшин мали освічених. Разом з Махнівцями розбивають кілька разів більшовиків (під Шестаківкою, Трепівкою і т. д.). 27. липня (ст. ст.) в с. Сеитово відбулася воєнна нарада обох таборів. Махнівці були за тим, щоби йти на захід і лучитися з військами Директорії, Григоріївці, щоби остатися і докидати Денікінців та покищо

враз з ними бити більшовиків. На другий день відбулася „чорна рада“ в присутності війська і селян на площі в тому ж селі. Григоріїв і його трьох старшин обстоювали при своїм. Іх чотирох зараз-же убито на очах всіх (сам Григоріїв дістав 15 куль). Тоді Григоріївці в числі двох тисяч перейшли без протесту до Махнівців. Тепер повстанці подаються на ст. Мала Васка і розбивають більшовиків. До більшого бою приходить в с. Глодоси. Тут убито 500 комуністів, а 900 взято в полон. Полонених розброювали, читали їм свої „довунги“ і розпускали. В дальших битвах переходять більшов. полки до українських повстанців, а на ст. Помошній забирають в них 30 гармат та 200 скорострілів. Небаром приходить до боїв з російськими добровольцями. Повстанці розбили їх 13 разів, та вкінці мусіли відступити від Помошної і перейшли через Ново-Ураїнку і Дя-

тений Ташлик до Ново-Архангельська, опісля до Торговиці. Тут довідалися, що українські повстанці Зеленого заняли були м. Умань, але більшовики відобрали його. Зараз—же відправлено два повстанські полки, вибити з Уманя більшовиків. Та вони завернулися, бо розвідалися по дорозі, що війська Директорії увійшли в місто. Від того часу зовсім окремо Махнівці б'ються з військами Денікіна і вже кілька разів прорвали його фронт та вибили з кільканайцятьох сіл.

Армія Махнівців, це переважно кіннота, піхота їздить вся на повозках (качанках), забраних по економіях. Заосмотрена вона у всі роди зброї і технічні матеріали. Все це здобуто на ворогах. Воюють партізанськими відділами. Звичайно стягають всі сили в оден район, проломлюють фронт і женуться на зад ворогові. Опісля вертають назад широко розтягненими лавами по дорозі виловлюють все. Стар-

шин убивають, а салдатів по пере-
читанню їм своїх „язунгів“ відпра-
вляють на Московщину. З полоне-
ними не обходяться по-звірськи,
про це оповідають самі селяне. Їх
обоз виносить 5000 повозок і під-
вод. Ранених забирають з собою
і возять; тяжко ранених тільки на
їх бажання добивають. Від по-
чатку повстання до сьогодніш-
них часів возили 4 тисячі ранених
з собою. В бою Махнівці дуже від-
важні. За непослух або зраду на
місці убивають. В їх армію прий-
мають кожного, хто зголоситься.
Можна й кожного дня за дозво-
лом командування виступити
з армії. В армії, що числить сьо-
годня близько 30 тисяч людей
і поділена на сотні, полки та бри-
гади, є дві партії: націоналістична,
себто українська і безпартійна, або
байдужна до національностей. Пер-
ша група постійно росте. Армія має
досить великий процент інтеліген-
тів, як лікарів, учителів, учительок,

Державна архівна
бібліотека
2582

а навіть людей, що відомі добре з передвоєнної ще укр. літератури. Культурно-освітній відділ працює безупинно. Він крім відозв, улаштовань лекцій для повстанців та агітації видає власний часопис на українській і московській мові. В тому відділі стрічав я нащочок навіть з аристократичних родів, з університетською освітою. Повстанці, це переважно селяне, потомки Запорожців, Катеринославської та Херсонської губернії, а також Таврії. Одиті всяко, майже кожний оперезаний червоним або зеленим поясом. В кожного по кілька револьверів, за обома хоялами чобіг, за поясом, в кишенях. З чорних, запущених облич видко, що для тих людей життя не представляє ніякої вартости. Набої і зброю мусять добувати від ворогів, харчі дістають від командування, але часто й самі стараються поодинокю. Ідять обід чи вечеру гуртками з одного казана. Звичай у них, а навіть рухи, як

в козацьких постатей з історичних повістей або малюнків. Це воскресіння козаччини представленої Кулішем. Здобуте майно шанують, наир. дотепер тягають кільканайцять здобутих авт і кількадесять мінометів зовили за собою.

Сам Махно, якого всі називають „Батьком“ (він і підписується так на документах) невеличкого росту, одітий звичайно в синій однострій, в сивій шапці, має 33 роки. Обличчя брите, монгольського типу, на голові довжезне волосся. В кождому бою стоїть в першій лінії і сам веде повстанців на ворога. Має молоденьку жінку, незвичайної краси, з університетською освітою. Вона щира Українка, дуже розумна, самостійницьких поглядів. Іздить постійно з чоловіком. Сам Махно говорить слабо по українськи, бо, як сам каже, забув через дев'ять літ в каторзі. Заявляє все, що так довго зі своїми козаками не положить зброї, доки не стане на Україні чу-

жинців-наїздників. Народ повинен на Всеукраїнських Установчих Зборах вибрати правительство, яке він зараз признає. Махнівці, як оповідають, мають всюди на задах ворога своїх людей, які в слушний час повстають. Недавно були вже з Катеринославщини в його штабі селяне і сповістили, що 3000 повстанців бє добровольців. Селянство в цьому районі, де тепер оперує Махно, відноситься до нього повздержливо і мовчазно. Кацалів вилучують Махнівці зі своїх частин і саме тепер відправляють в Московщину. В їх частинах є навіть кількох Турків, Сербів, Татарів, були й Мадяри та інші.

Оповідач казав:

Платні у нас не дістає ніхто. Служимо даром. Степенів старшини не мають.

— — — Ми всі не признаємо ні яких партій!

Наші звичаї вродилися з нашого бурлацького життя. Нирм. кожний

має право назвати найвищому командантові і самому батькові Махнове, говорити „Так. Раз,“ вечером в степу, один козак таракнув при вечері одного знаших визначних провідників ложкою по чолі так, що той переаернувся. — „Чому не ведеш нас четвертий день в бій?“ — закричав при тім козак. І ніхто ані словечком не сказав нічого козакові. Бо це було зовсім справедливо.

Махнівці дуже обережні. Цю обережність витворило також життя. Вониж звичайно на задах ворога, окружені його військом.

Кілька днів візніше довелося мені бачити, як Махно їхав зі своїм штабом. На переді чета кінноти мчить повним бігом. — За нею 20 кроків позаду повозка запряжена трьома прекрасними кіньми. Візник, в шапці з червоного оксаміту, яким оббивають коштовні меблі, з кількома револьверами за поясом та за хоявами чобіг. В повозці по середині в сивій шапці,

з довгим волоссям, серйозним, бритим обличчям, в синьому жупані з чорними гусарськими викрутасами, підперезаний червоним поясом, в гарних чобітках зі срібними острогами — сам „Батько“ Махно. Біля нього двоє прибічників. Один бритий, непривітний, з довгим волоссям, другий з інтелігентним обличчям. Це начальники штабу. В їх ногах два американські скоростріли. За повозкою дві четі кінноти. Козаки одягнені всяко. Між ними видно однострої російські, німецькі, австрійські, французькі, англійські (від денікінців), шкіряні куртки чорні і жовті, жупани сині і зелені, а багато мужицьких сіряків.

„Нехай не дивує Вас, що між нами є й жінки. Бачите, ми всі повстанці, а повставали цілими селами. Як спершу йшли тільки мужчини, то Німці, чи більшовики або кадети нападали на села, убивали з помсти наших жінок та дітей, а села па-

лили. Цим приневолили нас забирати з собою на війну цілі семі.

Зброю маємо всяку. Кріси, скоростріли (цілі скорострільні полки), гармати. Кіннота має легку артилерію, що в наступі женеться з ьєю разом. Звичайно оперуємо на вадах ворога. Все знаємо про ворожі пляни, бо по лісах долучується наша телефонічна осередня до всіх ворожих дротів і передає всі дечені".

Кінчив:

„Давню козаччину можна аж тепер зрозуміти. В степу козак без коня як здорова людина без рук. Тому не дивуйтеся, що в нас багато кавалерії та що й піхота не ходить ніжки".

Сонце клонилося вже до заходу, як я виїздив зі штабу повстанців. Мене прощало двох здоровенних козаків, узброєних від голови до ніг. Вони повернули саме з фронту і розказували, що їх частини протягом сего дня прогнали денікінців вісьмох сіл. Зі мною їхав знов

цей самий повстанець, що привіз мене.

Якось дивно почував я себе. Мав глибоке задовілля, що бодай здебільшого записав історію цієї дивної групи вавзятих людей, про яких всі думають, що вони бандіти, коли вони може й були колись тес-то, але тепер напевно ні: за час революції перейшли вони великий розвиток. Бо в горячій революційній атмосфері дозрівають думки-ідеї далеко краще в місяцях, чим за мирного часу в сотках літ. Так було і з цими повстанськими групами. Почали повстання або чисто відрухово, або з мрачними і хаотичними думками про більшовизм. А сьогодні дійшли до зрозуміння найвищої ідеї, за яку й ми боремося — до ідеї Самостійної Української Влади. Вірте або ні. Але так воно є. Мені самому досі якось дивно робиться на душі, що маємо таких товаришів боротьби за свою високу ідею. Бо вони виглядають як бандіти. І я ро-

зумію вагання нашої регулярної армії що до порозуміння з ними. Але бандитами вони не є. Це скаже кождий, хто огляне їх власними очима, як оглядав я. І хто поговорить про них з населенням.

І в мені зродилася міцна постановка віддати ще штаб і групу повстанців отамана Зеленого. Може моя постанова увінчається небаром ділом.

Писано на фронті

24. вересня 1919 р.

ПРИМІТКА: Отся інтересна записка може послужити за зразок як описувати українські повстання. Булаб вона ще цінніша, якби описано табор укр. повстанців, їх штаб, поодинокі типи, більше розмов зі старшинами й звичайними повстанцями.

На підставі оповідань старшин УСС. доповнюю описи автора: Махно властиво не має ніхоти, бо воза їздить на двоколових візках — як за часів старосиплетської й асирійської

держави. На кождім візку сидить двох повстанців і одна або дві жінки, які в часі виступу стиняють великий крик, чим наводять паніку на ворога. Та „піхота“ пересувається з місця на місце неймовірно скоро. Крім неї піхоти й кінноти має Махно також артилерію. Оповідать, що має також два вербляди, які викликають загальне заінтересування й роблять йому рекламу між народом. Тактика Махна зовсім оригінальна. В часі наступу „штаб“ розв'язується й кождий „штабовець“ іде зі своїм відділом в бій Остає тільки один старшина, який має завдання орієнтуватися в перебігу битви. Провідний відділ в групі Махна працює гарно. Махно змобілізував до нього кількадесят учительок. Він має для потреб свого війська власний скарб. Території не має, бо переноситься з місця на місце разом з усім своїм добром, обозом і раненими.

З мого дневника, том V.,
під датою 28. вересня, 1919.

Др. О. Н.

Що про Махна і Махнівців.

На безсторонню інформаційну статтю старшини УСС. М. Ірчана про Махна і Махнівців накинувся якийсь Вадим Стократ в 513 ч. „Робітничої Газети“, центр, органу Укр. Соц. Дем. Партії. Він пише, що Махнівці це бандити, які нищать культуру; вони розгромили в Катеринославі укр. книгарню, граблять народ і т. п.

Дивні ці закиди: Чиж автор не знає що й інші, регулярні армії, нир. польська, розгромалюють не тільки книгарні, але й друкарні, бібліотеки, церкви, школи і т. д., що це саме робило вже з початку війни кожде військо. А народа — хто його не грабив? Назвіть будьте ласкаві хочби одну таку армію! Дальше пише пан Стократ стократ дурну замітку, що у Махнівців панує своєрідний месіянзм, який учить, що махнівщина може дати для народу все що треба. Атже так ро-

бить кожда політична партія і ми знаємо нпр. одного б. прем'єра з партії п. Стократа, який прилюдно заявляв, що коли Українська Держава не буде побудована по програмі його партії, то він не хоче жадної України! Чимже цей „державний“ світогляд різниться від „месіянізму“, який має панувати між Махнівцями? (Розуміється, цього закиду не робимо ізза одного мудрця партії с. д.).

Дальше пише п. Стократ стократ дурнішу замітку, що селянство ставиться до Махнівців підозріло, а то й ворожо. Гм... Цікаво, хто становить кількадесятьтисячну армію Махна? Чи капіталісти, князі і герцоги?

Але найсмішніша лють п. Стократа з приводу того що Махно має мати — два верблюди. Не розуміємо тої ненависти автора спеціально до таких лагідних сотворінь як верблюди. Ажте на Україні верблюди не рідкість. Вони навіть беруть за перо і виписують

стократ „мудрі“ річи, строго „прінципові“ Що до верб, які по словам п. Стократа має возити Махно, те це недокладна інформація п. Стократа, який тільки здалека мусів бачити табір Махна. Наш інформатор оповідає, що Махно возить з собою — безрезим і дає березової каші кому слід.

Характеристичне, що п. Стократ не звернув уваги на це, що й „Україна“ офіційний орган штабу Дієвої Армії подає ще перед „Стрільцем“ в ч. 43. прихильні вістки про Махнівців, де стверджено, що військо Махна складається з селянства і бореться уперто з кацапами (досі мали з ними понад 20 більших боїв!) Так вістки містить і орган с. р. „Трудова Громада“ (ч. 75.). Словом — публична опінія і преса прихильно оцінює еволюцію Махна і Махнівців, яка в дійсності наступила, а якої не бачить тільки сліпий верблюд, або верблюди на автомобілі.

Редакція „Стрільця“.

„Трудова Гром.“ з 3. Х. пише: Зі штабу Махна подані такі інформації: Махновці, котрі розкидані по Київщині та Херсонщині, мають до 60 гармат, два кулеметних полки по 300 кулеметів в полку і до 20 тисяч кінноти. Кіннотою, котра дуже добра, командує українець Щусь. Начальником штабу у нього Головкин, бувший член Малої Ради. Зі складу свого війська махновці вигнали всіх кацапів. Видають щоденну газету „Селянський Дзвін“.

З'їзд Українських Повстанців.

Дня 20 серпня 1919 відбувся в Умані з'їзд українських повстанців, на яким між ин. ухвалили резолюцію:

Повстання підіймалось під гаслом „Влада Трудовому Народу — Селянству та Робітництву“, то психологія моменту того вимагала; зараз же довідавшись, що Висока Директорія й Уряд стоять на іншому принципі, ніж стояли повстанці, (Ред.:

Парляментаризм з загальним, рівним голосуванням) ми кажемо, що коли це необхідно для закріплення нашої державности, то ми поступамось нашими повстанськими гаслами і будемо й надалі боротися зі всіма ворогами нашої української державности та соціально-економічної незалежності. (УТА.)

Бібліотечка „СТРІЛЬЦЯ“.

- 1) ЗА ШО МИ БОРЕМОСЯ? Нап. Д-р О. Н. — Ціна 5 грив.
- 2) ПІД ЛЯЦЬКИМ НАІЗДОМ. Нап. Гр. Задорожний. — Ціна 5 гр.
- 3) ПРО СТАРІ ПАМ'ЯТКИ ПОДІЛЛЯ. Д-р Осип Назарук. Д о Бакоти. — Ціна 5 гр.
- 4) ЯКІ ТЕПЕР СУДИ НА УКРАЇНІ. Д-р Л. Мишуга. — Ціна 7 гр.
- 5) КАЗКА ПРО ДЕРЖАВУ. — Переповів О. Назарук. Ц. 7 гр.
- 6) УКРАЇНСЬКА МЕМУАРИСТИКА. І сучасний стан і значіння. Нап. Ів. Кривецький. Ціна 8 гривень.

7) ЯК ПИСАТИ МЕМУАРИ. Пояснення і практичні вказівки. — Подали Ів. Кревецький і д-р Ос. Назарук. 1919. 16° ст. 40 Ц. 10 гр.

Голоси преси про видання „Стрільця“.

В „Галицькій Голосі“ ч. 5. читаємо: Кожна книжечка В-ва Стрільця“ уявляє собою літературну вартість — і стане свити поважний вклад в нашу популярну літературу. Зверхній вигляд видань бідний, але доволі дбайливий. (Це правда, що бідний, але ми не одержали від Уряду Соборної України ні шага на наше видавництво. — Ред. „Стр“) Друкарських помилок майже нема... Що до мови, то мова взагалі добра і пристосована до особливостей всеукраїнської літературної мови. Взагалі видавництво робить краще вражіння своїм новим змістом і ми бажаємо йому як найкращого дальшого успіху в його дальній праці. — М. С.

516,

50000.

0.96
1986/1

2587

12.11.

3960

БІБЛІОТЕКА
ГО ТОВАРИСТВА ІМ. ШЕВЧЕНКА
у Львові.

46727/8

(35r)✓

46727

Бібліотека
А. У. С.